

Våler
kommune

STRATEGISK NÆRINGSPLAN FOR VÅLER KOMMUNE

2021-2024

«Ett gir ekstra»

Innhold

1.	Innledning.....	3
2.	Våler kommunes posisjon og rolle i dag.....	3
3.	Visjon, mål og satsingsområder	4
4.	Satsingsområder.....	5
	4.1 Industri og bioøkonomi	5
	4.2 Landbruk.....	5
	4.3 Kulturopplevelser, kultur og næring, reiseliv	6
	4.4 Kompetanse, nyetableringer, entreprenørskap	7
	4.5. Forsvaret, utdanning, offentlige arbeidsplasser.....	7
	4.6 Infrastruktur; veg, bane, mobil, bredbånd.....	7
	4.7 Service, tjenesteyting og handel	8
	4.8 Bolyst og tilflytting.....	8
5.	Organisering av arbeidet og oppfølging	9

Foto: ERNU

Forsidefoto: NAF Trafikksenter, Forestia, Okke Bloem, Landbrukskontoret, Ingvild Haugbråten (Opplev Kynna)

Våler kommune

1. Innledning

Våler kommune har en viktig rolle som tilrettelegger og pådriver for næringsutvikling i kommunen og regionen, herunder sikre god infrastruktur og rammevilkår. Det er den enkelte virksomhet som har ansvaret for å utvikle sin forretningsvirksomhet på best mulig måte. Kommunen skal bidra med informasjon og kompetanse samt sikre gode barnehager og skoler, og bygge et positivt omdømme som gjør det attraktivt å både bo, arbeide og eventuelt pendle hit.

Strategisk næringsplan er en temaplan som skal støtte opp under kommuneplanens samfunnsdel.

Målsettingen med strategisk næringsplan er en plan for langsiktig næringsutvikling for å samordne offentlig og privat innsats.

Samarbeid på tvers av sektorer, mellom det offentlige og næringslivet, og ikke minst i samarbeid med innbyggerne, bidrar til utviklingsdynamikk som hele kommunen er tjent med.

Gjennom strategisk næringsplan skal kommunen konkretisere på hvilken måte man skal bidra til at næringslivet i regionen opprettholder og styrker sin konkurransekraft og øker attraktivitet for nye etablerere.

Samtidig vil planen:

- gi politikere og administrasjon i Våler innsikt og forståelse i næringslivets rammebetingelser og behov.
- gi et godt grunnlag for hva kommunen skal fokusere på for å bidra til positiv næringsutvikling.
- være en plattform for samarbeid mellom næringsliv og kommune og innad i regionen.
- gi grunnlag for budsjettmessige disposisjoner

2. Våler kommunes posisjon og rolle i dag

Våler kommune er en stor skog- og jordbrukskommune med omfattende industrivirksomhet innenfor trebaserte næringer.

I tillegg har Våler kommune næringsvirksomhet innenfor landbruk, næringsmidler, transport, overnattings- og serveringsvirksomhet. Den generelle varehandelen har blitt redusert de seinere årene.

Våler kommune har et godt utgangspunkt for videre positiv utvikling av næringsvirksomhet basert på eksisterende bedrifters vekstmuligheter og fokus på det grønne skiftet.

Analyse og trender for Våler framkommer blant annet i vedlagte rapporter fra Telemarksforskning.

3. Visjon, satsingsområder og mål

Ett gir ekstra!

Visjon for næringsutvikling: Samskaping for smart og grønn næringsutvikling. Mobilisere nye ressurser og introdusere nye og smartere løsninger. Ved å mobilisere kompetanse, ideer, engasjement og virkelyst mellom næringsliv, utviklingsaktører, forskning, innbyggere og kommune, vil vi kunne oppnå nye mål og utnytte utløst potensiale i kommunen og regionen.

Satsingsområder

Strategisk næringsplan fokuserer innsatsen der kommunen og regionen har særlige muligheter og behov:

- Bioøkonomi og landbruk fordi regionen har store naturressurser, kompetanse og interesse
- Industriutvikling og rekruttering av ny industri på grunn av eksisterende industri, kompetanse og videregående skole med aktuelle fagutdannelsestilbud
- Logistikk og infrastruktur (veg, jernbane, internett)

Målsetting

Bærekraftig vekst og smart verdiskaping oppnås gjennom samskaping mellom næringsliv, kompetanse, befolkning og offentlig sektor.

Målintikatorer

Årlig utvikling i næringsarbeidet følges gjennom utvalgte målintikatorer.

- Vekst i arbeidsplasser. Målet settes til gjennomsnittlig 10 pr år i planperioden.
- Verdiskaping pr sysselsatt øker hvert år (SSB; omsetning/sysselsatt)
- Antall nyetableringer (i kommunen og/eller regionen, målinger fra Innovasjon Norge)
- Attraktivitet – måling NHOs –kommune NM
- Økt andel sysselsatte med fagutdanning og utdanning på universitets- og høghskolenivå

Det utarbeides årlige handlingsplaner med utgangspunkt i vedtatte strategisk næringsplan og satsningsområder.

Ambisjon

Våler kommune skal bli oppfattet som en handlekraftig og serviceinnstilt næringskommune.

Kommunens ambisjon er å være en offensiv pådriver som i samarbeid med næringsliv, nabokommuner og næringsutviklingsapparat legger til rette for et innovativt og fremtidsrettet nærings- og arbeidsliv.

4. Satsingsområder

I arbeidet med forslaget til Strategisk Næringsplan for Våler kommune er det sett til regionale strategier (Innlandet fylkeskommune) samt strategier fra regionene sør (Kongsvingerregionen) og nord (Sør-Østerdalsregionen) for Våler kommune.

For Våler kommune foreslås åtte satsingsområder knyttet til næringsutvikling.

1. Industri og bioøkonomi
2. Landbruk
3. Kulturbasert næring og reiseliv
4. Kompetanse, nyetableringer, entreprenørskap, gründere
5. Forsvaret, utdanning, offentlige arbeidsplasser
6. Infrastruktur; veg, bane, mobil, bredbånd
7. Service, tjenesteyting og handel
8. Bolyst og tilflytting

4.1 Industri og bioøkonomi

Våler kommune har, som i regionen for øvrig, store mengder råstoff, spesielt tømmer og jordbruksprodukt. Dette kan ytterligere utvikles og foredles i regionen. Våler kommune har stor og veletablert tre-industri på Braskereidfoss. Kommunen og regionen har som ambisjon å utvikle sin posisjon i forhold til grønn bioøkonomi, samt å være i front på å ta i bruk ny teknologi for å utvikle og produsere nye produkter tilpasset fremtidens markeder.

I de årlige handlingsplanene vil det være hensiktsmessig å satse på utvalgte prosjekter. Det nevnes likevel ett viktig prosjekt, Sirkulære Solør, der man kartlegge biologiske ressurs-/returstrømmer i regionen med formål om å tydeliggjøre verdiskapning- og klimapotensialet disse ressursene utgjør. Kommunen og regionens næringsaktører arbeider målrettet for utvikling av sirkulære initiativ. Målet er en industrisymbiose på industriområdet på Braskereidfoss.

Målsetning

- Industriområdet på Braskereidfoss utvikles videre for både eksisterende bedrifter og flere nye bedriftsetableringer
- Sirkulære Solør videreutvikles til et nasjonalt bioøkonomisenter på Braskereidfoss

Strategi

Videreutvikle samhandlingen mellom de private virksomhetene og offentlige myndigheter for å legge til rette for nye investeringer på Braskereidfoss. Gjennom aktivt og utadrettet arbeid bidra til at satsningen på sirkulær økonomi/bioøkonomi på Braskereidfoss blir profilert og vurdert som et viktig bidrag til ny bærekraftig industrivirksomhet innenfor det grønne skiftet.

4.2 Landbruk

Våler er en av landets største landbrukskommuner med 50 000 dekar dyrka areal og ca. 500 000 dekar produktiv skog. Kommunen har et svært stort næringsutviklingspotensial innen utmark, jord- og skogbruk. Man merker effekten av strukturrasjonaliseringen i landbruket. I dag blir 40-50 % av jordbruks-eiendommene bortforpaktet, og man ser en stadig større grad av spesialisering innen de enkelte produksjonene.

Dagens forvaltningssone for ulv gjør det vanskelig å utnytte kommunens verdifulle utmarksressurser til beiting.

Målsetning

Nasjonale mål for landbrukspolitikken ligger til grunn for utvikling av landbruket i Våler kommune.

- Matsikkerhet og beredskap (økt matproduksjon, økt matvareberedskap, trygg mat)
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskaping (innen jord, skog og utmark)
- Bærekraftig landbruk

Våler kommune skal gjennom planverk og forvaltning tilrettelegge for at de naturgitte ressursene i kommunen kan utnyttes fullt ut uten at det går ut over miljøet. Den kommunale landbruks- og næringspolitikken skal defineres og kommuniseres slik at den motiverer til fortsatt drift og videreutvikling innen jord, skog og utmark.

Arbeidet med å sikre bruk av jord- og beiteressurser som gir mulighet for bosetting og arbeidsplasser skal vektlegges. Rasjonelle og konkurransedyktige bruk er en målsetning. Man ønsker å kartlegge og markedsføre småbruk og «livsstilseiendommer» som gir muligheter for økt tilflytting til kommunen.

Strategi

Opprettholde et sterkt landbrukskontor som skal være pådriver for utvikling. Gjennom aktivt og utadrettet arbeid bidra til at utmarksnæring er et viktig tilskudd til tradisjonelt landbruk. Landbrukskontoret skal ved bruk av statlige og regionale virkemidler bidra til økt produksjon og kompetansebygging i primærnæringene.

Næringsutvikling i primærnæringene skal samordnes med annen næringsutvikling. Våler kommune skal arbeide for at sentrale vedtak innen rovdyr- og vernepolitikk som belaster lokale næringsdrivende, skal gis full erstatning for økonomiske tap. Våler kommune legger til rette for hyttebygging og stiller seg positive til bruksendring av skogshusvær og setervoller. Økt fokus på og stimulering til produksjon og salg av lokalmat er ønskelig.

4.3 Kulturopplevelser, kultur og næring, reiseliv

Kommunen har et meget allsidig og rikt kulturliv. Kultur og næring er et nasjonalt satsningsområde. Kommunens samarbeid med frivilligheten og næringslivet er helt avgjørende for å kunne gi innbyggerne gode opplevelser.

Det er organisasjoner som ivaretar vår historie, for eksempel finnekulturen og taterkulturen. Kommunen har aktive idrettslag, jakt- og fiskeforening, skytterlag, velforeninger, historielag, kunstnerforum, husflidslag, motorsportklubber og mange flere. Alle med stor betydning for de som bor i kommunen. Noen av de pågående aktiviteter og virksomheter kan omsettes til kulturbasert næring.

Kulturbygg og kulturaktiviteter viser vår identitet og egenart. I Våler sentrum har vi det vakre Kommunelokalet som fikk tildelt Olavrosen sommeren 2019. Spesielt for Våler er også kirkene, særegne på hver sin måte. Vålers nye kirke oppført i 2015 er tildelt flere prestisjetunge priser.

Av arrangementer i regi av kommunen, frivilligheten og næringslivet kan nevnes Vålerdager, Kunstfestival og Vinterfest. NAF trafikksenter lokalisert på Vålerbanen er et ledende kompetansesenter med fasiliteter for allsidig trafikkopplæring. Trafikksenteret har mange arrangementer gjennom året. Det store besøkstallet (ca. 60 000) danner grunnlag for utvikling av nye kultur- og næringstilbud.

Flere aktører arbeider med utvikling av tilbud knyttet til reiseliv. Gravberget gård er en av disse bedriftene.

Kulturbasert reiseliv og utmarksnæring er områder der det er store muligheter for ytterligere utvikling. Finnskogen er et eldorado for padling, sykling, vandring, jakt og fiske. Glomma har store verdier både for innbyggere og tilreisende, med flere attraktive tiltak som er gjennomført og nye under planlegging.

Målsetning

Det potensial som finnes i det rike kulturlivet i kommunen skal utvikles i samarbeid med næringslivet på en slik måte at det bidrar til sysselsetting og økonomisk vekst.

Strategi

Det utarbeides kulturplan som skal legge grunnlaget for utviklingsarbeidet lokalt og regionalt.

I samarbeid med næringslivet skal det analyseres hvilke muligheter som finnes i kommunen og regionen. Klosser Innovasjon blir en viktig samarbeidspart for å fremme kulturbasert næringsutvikling.

Kommunen skal legge til rette for at utmarksnæringen kan utvikle seg innenfor fornuftige miljømessige rammer, og bidra til at kommunens kulturinstitusjoner/kulturliv, i samarbeid med reiselivsnæringen, utvikler spennende besøksmål.

I kommunal regi skal det opprettes et samarbeidsforum mellom næring, kultur og frivillighet.

4.4 Kompetanse, nyetableringer, entreprenørskap, gründere

Kommunen og regionen har stort behov for kompetanse for å sikre vekst i eksisterende næringsliv, samt for etablering av nye bedrifter. Det trengs sterkere kultur for entreprenørskap i regionen.

Målsetning

Generelt skal det arbeides for tilrettelegging slik at kompetanse skal kunne omsettes i næringsutvikling. Kommunen skal sikre at satsingsområder og finansieringsmuligheter blir gjort kjent.

Det skal tas initiativ til relevante utviklingsprosjekt med nasjonal og regional finansiering.

Gjennom samarbeid med grunnskole og videregående skole skal entreprenørskap være i fokus.

Strategi

Kommunen skal ha en god førstelinjetjeneste i samarbeid med virkemiddelapparatet.

Kommunen skal være tilrettelegger for møteplasser for gründere og etablert næringsliv.

I samarbeid med næringslivet og organisasjoner skal attraktive og aktuelle studietilbud på videregående nivå sikres. Det skal arbeides for at antall lærlingplasser lokalt og regionalt økes.

I samarbeid med grunnskole og videregående skole bidra til at entreprenørskap er en del av fokuset i skolen.

4.5 Forsvaret, utdanning, offentlige arbeidsplasser

Våler kommune arbeider kontinuerlig med å legge til rette for at Forsvaret kan få større tilstedeværelse på Haslemoen. I perioden 2018 til 2021 har Forsvaret øket øvingsaktiviteten på Haslemoen betraktelig.

Haslemoen leir får gode tilbakemeldinger fra brukerne av leiren. Det er store endringsprosesser i Forsvaret og resultatet av disse endringene skjer gradvis. Haslemoen leir er en stor, relevant og tilgjengelig leir som kan benyttes til ulike militære funksjoner. Leiren består av ca 20.000 dekar øvingsområder, ulike skytebaner og ca 50.000 kvm bygningsmasse. Våler kommune peker på at gjenbruk av Haslemoen leir til militær aktivitet er miljømessig og samfunnsøkonomisk lønnsomt. Gjenbruk av Haslemoen leir vil også skape nye arbeidsplasser i Våler. I 2021 til 2023 vil det komme nye avklaringer og brukererfaringer med Haslemoen leir, noe som vil bidra til avklaringer for den framtidige bruken av leiren. Våler kommune har planer for oppdyrking av opp til 7.000 dekar av øvingsfeltet. Oppdyrkingsplanene er midlertid satt på vent i påvente at tilstrekkelige avklaringer med hensyn på framtidig forsvarsvirksomhet. Det er viktig at oppdyrkingsplanene og forsvarsplanene har god koordinering.

Solør videregående skole på Braskereidfoss er en stor arbeidsplass og viktig samfunnsaktør i Våler. De gode studietilbudene og tilhørende koplinger mot blant annet lokal og regional industri, helsefag, transportnæring og trafikk er viktig for rekruttering av nye elever. Med vekst i bioklyngen på Braskereidfoss og muligheter for forsvarsaktivitet på Haslemoen vil behovet for yrkesfag og medarbeidere med høyere utdanning kunne øke ytterligere.

Offentlige arbeidsplasser representert ved for eksempel Solør videregående skole og Forsvaret er viktige for en relativ liten kommune som Våler. I tillegg til selve arbeidsplassene skapes det ringvirkninger, verdiskapning og ny sysselsetting i lokalsamfunnet som følge av grensesnitt og behov som slike aktører har. Våler kommune ønsker derfor å legge til rette for at eksisterende og nye offentlige arbeidsplasser blir videreutviklet og etablert i Våler. Kommunen som organisasjon er den største arbeidsgiver i Våler. Det er viktig å opprettholde kommunale arbeidsplasser for å sikre sysselsetting og bosetting.

4.6 Infrastruktur; veg, jernbane, mobil, bredbånd

For næringslivet og alle innbyggere er det viktig at det offentlige har fokus på infrastruktur.

Målsetning

Rv2 gjennom Solør prioriteres.

Solørbanen opprettholdes som viktig del av gods- og tømmertransport, og i miljø-perspektiv bør også persontransport vurderes.

Det skal arbeides for elektrifisering av Solørbanen.

Det arbeides for full telefoni- og bredbåndsdekning i kommunen.

Strategi

Sammen med de to andre Solør-kommunene og regionale myndigheter arbeide for at målsetningene for vei, jernbane og annen infrastruktur skal nås.

4.7 Service, tjenesteyting og handel

Våler kommune har ansvar for drift og utvikling av den offentlige/kommunale tjenesteytingen til innbyggerne. I tillegg ønsker Våler kommune også å bidra til at annen service, tjenesteyting og handel er tilfredsstillende.

Utviklingen i detaljhandelen med både økende netthandel og videreutvikling av kjøpesentre påvirker også Våler. Kommunen ønsker at innbyggerne har et relevant handelstilbud lokalt, samtidig er utviklingen slik at de større handelssentrene som Elverum og Hamar i nord og Flisa og Kongsvinger i sør har et mye større handelstilbud.

Målsetning

Våler kommune ønsker å bidra til at kommunens innbyggere har tilgang på nødvendige tjenester og mulighet for handel lokalt. Våler kommune vil opprettholde fokus på de mulighetene som blant annet ligger i Vålbyen og Braskereidfoss med hensyn til handel og aktiviteter.

Strategi

Kommunen ønsker at Vålbyen og Braskereidfoss opprettholder sin posisjon som lokale handelssteder både for lokalbefolkningen og tilreisende.

4.8 Bolyst og tilflytting

Våler kommune har hatt en tilbakegang i innbyggertallet gjennom en del år. Målet er å snu trenden.

Målsetning

Våler skal fremstå som en attraktiv kommune å flytte til.

Strategi

Gjennom systematisk arbeid over tid bygge en attraktiv merkevare. Merkevaren kan være Våler kommune, den formelle regionen man tilhører eller Solør. I samarbeid med nabokommunene og regionen gjennomføres analysearbeid og deretter kampanjer som presenterer attraktive tilbud for de målgruppene man ønsker å henvende seg til. Suksessfaktorene for å lykkes er at man er villig til å finansiere arbeidet over flere år, og at man arbeider systematisk og målrettet, og ikke «stunt»-basert.

Vålbyen videreutvikles. Utviklingen skal skje i dialog med lokalt næringsliv og innbyggerne, og profilering av Vålbyen bør skje i samhandling mellom kommune, næringsliv og frivillige lag og organisasjoner.

Det er viktig å få fram gode ambassadører som kan vise fram og fortelle om denne flotte kommunen; «Det likeste steille je veit på jord». (Foto: Utsikt fra Spulsåstoppen. Fotograf: Okke Bloem)

5. Organisering av arbeidet og oppfølging

Næringsstrategien sendes ut på høring til næringslivet i Våler, samt til velforeninger og politiske parti.

VEDLEGG

- a. Handlingsplan 2021
- b. Rapport fra Telemarksforskning
- c. Årsrapport Landbrukskontoret for Våler og Åsnes 2020

Strategiske dokumenter som er brukt i utarbeidelse av Våler kommunes strategiske næringsplan:

- Bioøkonomistrategien for Innlandet 2017-2024
- FoUi-strategi (Strategi for forskning, utvikling og innovasjon)
- Regionale planer for kompetanse og arbeidsliv
- Regional planstrategi for Innlandet 2020-2024 (under utarbeidelse med høringsfrist 26.06.20)
- Næringsstrategi for Kongsvingerregionen 2016-2028 (vedtatt av Åsnes, Sør-Odal, Nord-Odal, Eidskog og Kongsvinger)
- Strategi-og handlingsplan for Sør-Østerdal Regionråd 2016-2020 (Vekst og utvikling med basis i regionens natur- og kulturressurser)

Foto: ERNU

